

**ТАЛЕНТИ 2000-2010, ПОДСТИЦАЈИ ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА И
УЧЕНИЦАМА НАГРАЂИВАЊЕМ И ПРОМОВИСАЊЕМ
ЊИХОВИХ ПОСТИГНУЋА**

*Др Олгица Томић, Покрајински секретаријат за спорт и омладину.
Нови Сад, 2012. год.*

Poleg drugih motivov je monografija »TALENTI 2000-2010« nastala z namenom obeležitve jubileja skrbi za nadarjene učence v omenjenih letih v Avtonomni pokrajini Vojvodini. Monografija je natančno kritično analizirala v vsebinskem in tudi deloma v metodološkem pogledu, v luči zahtevnosti deskriptivnega raziskovanja in aktualnega svetovnega gibanja, operativno področje skrbi za nadarjene učence v Vojvodini in deloma v Srbiji.

Bogata ilustriranost, najrazličnejše ponazoritve, opremljenost s tabelami in fotografijami, ustrezen stil in terminologija, način oblikovanja misli ter struktura teksta ustreza zahtevam kvalitete deskriptivnega strokovnega dela v pedagoškem raziskovanju.

Monografija vsebuje dovolj aktualnih, zanimivih in deloma izvirnih opisov podatkov pretežno v sistemu funkcionalne vzgoje (izven šolskega sistema) celotne skrbi za nadarjene učence v Vojvodini od leta 2000 do leta 2010.

Strokovna literatura je ustrezno uporabljena na zahtevan standardni način in klasificirana v bibliografskih enotah na koncu knjige. Vrstni red posameznih poglavij je logično postavljen in predstavlja homogeno celoto. V monografiji navedeni podatki, stališča in nekateri zaključki lahko predstavljajo solidno osnovo za nadaljnja sistematična kavzalna raziskovanja položaja nadarjenih učencev v sistemu funkcionalne vzgoje. Opisano stanje in zaključki na tem obravnavanem področju lahko koristno prispevajo k izpopolnjevanju aktualnega položaja nadarjenih učencev, ne le v sistemu funkcionalne vzgoje, ampak tudi v sistemu intencionalne vzgoje. Poleg drugega ima obravnavano strokovno delo karakteristike znanstveno uporabne deskripcije.

Pedagoški pojav, ki je predmet deskripcije, položaj nadarjenih učencev v sistemu funkcionalne vzgoje, je precizno definiran v vsebinskem in časovne oziru, tako, da omogoča razvijanje vzgojno izobraževalne prakse dela s talenti danes in v prihodnosti.

Vsebinsko konceptualno se pojmovanje nadarjenosti v monografiji členi v smeri sodobne vse večje diferenciacije pojma nadarjenosti: najrazličnejši ustvarjalni talenti, specifični talenti na posameznih predmetnih področjih, športni talenti, glasbeni talenti, likovni talenti, tehnični talenti, talenti na področju naravoslovja, jezikovni talenti, talenti v gledališki in filmski ustvarjalnosti, itd.

Z vidika dejavnikov razvoja nadarjenosti in talentiranosti je v monografiji sodobno izpostavljena interaktivna sociološka koncepcija odločilne vloge subjektivnega dejavnika.

V okviru sodobno pojmovane povezanosti nadarjenosti in ustvarjalnosti v aktualnih definicijah nadarjenosti je celotna operativa skrbi za talente v opisanem sistemu funkcionalne vzgoje upoštevana tako v identifikaciji, kakor tudi v edukaciji. Glede na sodoben trend zajetja vse večjega števila področij (s prevladujočo kategorijo kristalizirane motivacije, ki jo v nekaterih delih sveta še žal izpuščajo) in vse širšega obsega človeških potencialov za učenje v najrazličnejših aktivnostih, je v monografiji operativa v identifikaciji pravilno tolerantna do zajetja 20 procentov nadarjenih in talentiranih učencev.

Prav tako je v monografiji opisana sodobno zastavljena operativa v smislu enakovrednega zajetja tako intelektualnih kot dinamičnih osebnostnih potez nadarjenih, ki vsebujejo emocionalne, interesno motivacijske in karakterne poteze, ki usodno določajo realizacijo nadarjenih in talentiranih učencev.

Znotraj segmenta identifikacije nadarjenih učencev je v monografiji opisana praksa tekmovanj kot osrednja razpoznavna metoda v nadrejenem položaju v odnosu na najrazličnejše v svetu obstoječe druge metode: psihološki testi, opazovalne ocene, ocene staršev, učiteljev, učencev in samoocene. Omenjena metodološka ožitev lahko kdaj vodi tudi v edukativnoožitev.

Najkvalitetnejše pa monografija obravnava kategorijo široke različnosti strategij in programov edukacije nadarjenih učencev v sistemu funkcionalne vzgoje v Vojvodini. V edukativnem procesu so zajeta najrazličnejša vsebinska področja in zelo bogate oblike družbene in pedagoške skrbi za talente v sistemu funkcionalne vzgoje v Vojvodini. Posebne pozornosti je vredno opisano prizadevanje različnih nosilcev projektov v smeri sinteze, v smeri celovite, sistematične, kontinuirane in koordinirane skrbi za talente. Pri tem je sodobno pojmovano težišče prilagoditve šole in družbe potrebam nadarjenih in talentiranih učencev. Znotraj edukacijskega okolja primerne za nadarjene in talentirane učence je pravilno izpostavljen poudarek na spodbudni, razvejani strukturi vzgojno izobraževalnega dela s prožno menjavo vlog, horizontalnih in vertikalnih prehodov, visoko stopnjo svobode in samostojnosti v odločanju.

Posebne strokovne pozornosti je vredno težišče za longitudinalnim pristopom, to je za kontinuiranim spremljanjem nadarjenih učencev tako v sistemu intencionalne, kakor tudi funkcionalne vzgoje.

Razveseljivo sodobno se operativa opisana v monografiji usmerja danes v svetu nova raziskovalna polja, kot so, kulturno prikrajšani nadarjeni učenci, kulturno drugačni nadarjeni učenci in multietični talenti.

Največjo strokovno pozornost pa si monografija zasluži v prizadevanju, da kompleksno problematiko nadarjenosti kot fenomena obravnava ne le v okvirih ene znanosti, ali multidisciplinarno, temveč interdisciplinarno in v domeni širših družbenih političnih sil **kot dejavnost posebnega družbenega pomena**. Posebej dragoceni so poudarki v ozaveščanju širše družbene skupnosti o neizkoriščenih človeških resursih.

V ilustracijo drugim deželam v svetu so konkretizirani podatki o številnih organizacijah v Vojvodini, kjer nadarjeni uspešno razvijajo svoje potenciale, kjer so organizirani njihovim potrebam ustrezni pogoji, opisane najrazličnejše podpore in skrbi za storilnostno uspešne talente, opisani posebni programi in kurikulumi za nadarjene, skrb za bogato vzgojno izobraževalno opremo, skrb za financiranje šolanja talentov in njihovih mentorjev doma in v tujini, povezovanje tovrstnih programov z humanitarnimi cilji, povezovanje s pionirji svetovno uveljavljenih znanstvenikov Srbov (Tesla, Pupin, Cvijić, itd.), zgodovinsko zelo pomembna vloga MENSE, inovativna vloga Raziskovalne postaje Petnica, analogna postaja blizu Fruške gore, razvijanje talentov v Centru za likovno vzgojo, razvijanje glasbenih talentov v okviru Glasbene mladine Vojvodine, razvijanje tehničnih talentov v okviru Narodne tehnike Vojvodine, razvijanje naravoslovnih talentov v okviru Regionalnega centra za talente v Sremskih Karlovcih, razvijanje talentov v okviru Regionalnega centra za talente Mihajlo Pupin v Pančevu, razvijanje nadarjenih učencev v Regionalnem centru za talente v Novem Sadu, skrb za športne talente na različnih lokacijah v Vojvodini, itd.

Posebej poglobljeno je obdelano poglavje o nagrajevanju nadarjenih učencev, pri čemer so tekmovanja prikazana kritično, tako v psihološko pozitivnih učinkih, a nekoliko manj v morebitnih za talente negativnih osebnostnih deviacijah. (Novejše teorije motivacije nadarjenosti). Avtorica monografije znotraj te motivacijske strategije ne sledi le učinku zmage nad drugimi (ekstrinzična motivacija), temveč tudi v smeri pozitivnega razvoja karakterja, vrlin odgovornosti, spoštovanja drugih tekmovalcev, višanje aspiracij in tekmovanje samega s seboj (intrinzična motivacija).

Na koncu je kot posebno pohvalo vredno poudariti, glede na deficit sistematičnega raziskovanja interdisciplinarnega področja nadarjenosti, da je avtorica prof. dr. Olgica Tomić v okviru tega projekta uspešno zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom »Vpliv okoljskih dejavnikov na kreiranje strategije spodbujanja razvoja nadarjenosti pri učencih« leta 2010 na Filozofski fakulteti v Novem sadu. Mnoge države v svetu bi bile vesele če bi imele tako kvalitetno diagnozo skrbi za nadarjene in talentirane učence.